

Gemeente Delft
t.a.v. het College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 78
2600 ME Delft

Betreft: Advies Kadernota ISD III Basis 2017 – 2030 | Sterke basis voor een sociale stad

Datum: 21 september 2017

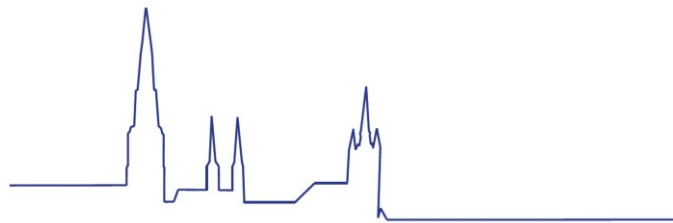
Geacht College,

Onlangs stuurde u ons de *Kadernota ISD III Basis 2017 – 2030 | Sterke basis voor een sociale stad*. Graag geven wij onze reactie hierop.

Wij waarderen de positieve insteek van de nota, waarin u – via vijf invalshoeken – de mens centraal stelt. Wij vinden het sterk dat naast kansen en sterktes deze keer ook zwaktes en bedreigingen in de nota benoemd worden. Wij ervaren het als zinvol dat het gedachtegoed van Machteld Huber over 'Positieve gezondheid' en de recente nota van de WRR in deze Kadernota worden aangehaald. Al kan een en ander nog veel meer doorklinken in de nota. Deze nota is er een van hoofdlijnen. In de grote lijn kunnen wij ons er als adviesraad in vinden.

De grote lijnen

1. Op de verdere uitwerking komt het aan, juist omdat de nota – op de Delftse voorbeelden en namen na – op veel gemeenten van toepassing kan zijn. Wij adviseren om de samenhang met de trends (bijlage 1 van de nota) en de verbindingen tussen de verschillende beleidsterreinen, zoals deze zich in Delft voordoen een duidelijke en herkenbare plek te geven te nemen in de komende uitvoeringsnota's. Een aantal ontwikkelingen blijft onvoldoende besproken. Op meerdere manieren dreigt bovendien voor burgers een tweedeling, in inkomen, in zelfstandigheid, in toegang tot middelen en voorzieningen, of een combinatie daarvan. We adviseren daar meer concreet oog voor te hebben en hebben in de bijlage van ons advies duidelijk gemaakt waar dat kan.
2. Omdat de onderwerpen in de versterkingsagenda's meestal algemeen gesteld zijn, is de relatie naar het voorgenomen beleid nu nog niet altijd duidelijk. Ook een aantal deelnota's is nog in wording, zoals die over sport en onderwijs. Onderwijs is in deze Kadernota nog onderbelicht. We adviseren aan te geven hoe en wanneer u dat gat wilt vullen.

ASD Delft | Adviesraad Sociaal Domein

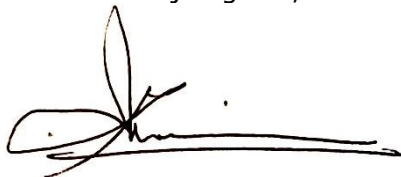
3. Met dit alles is onze vraag, waar we welke ambities in de uitwerking van versterkingsagenda's kunnen verwachten. Wij adviseren u om ambities, prioriteiten en beleidsvoornemens volgend uit deze kadernota zodanig uit te werken, dat de gemeenteraad haar controlerende taak kan uitvoeren.
4. De nota is ambitieus, dat vraagt prioritering. De scope van de nota is een lange: 2017 – 2030. In dertien jaar kan veel veranderen. Wij adviseren om de prioritering zichtbaar te maken en de voortgang te bewaken met concrete mijlpalen en met concrete ijkmomenten, eens in de twee jaar. Zodat op grond van voortschrijdende ontwikkelingen en inzichten zaken zoals benoemd in de nota waar nodig nader aangescherpt of aangevuld kunnen worden.
5. In de afgelopen jaren bezuinigde de gemeente fors op de basisvoorzieningen. Het financiële dieptepunt is nu gepasseerd. Echter slechts op één plaats in de nota wordt aangegeven geld te investeren, namelijk door het tegengaan van de gevolgen van armoede voor kinderen (versterkingsagenda blz. 23). Dat laatste juichen wij uiteraard toe. Maar er is meer nood in Delft. Partners in de stad geven aan: 'de basis' moet duidelijk versterkt worden, ook met financiële middelen.
6. Een paar voorbeelden. Wij begrijpen het streven om als gemeente 'zo laag mogelijk in de participatieladder' te acteren. Tegelijkertijd is achtervang vereist voor alle burgers die tijdelijk of langdurig niet in staat zijn op een aanvaardbaar niveau te participeren. Er zijn groepen burgers die tussen wal en schip (dreigen te) vallen. Burgers die weinig netwerk hebben en / of in geval van nood niet of nauwelijks terug kunnen vallen op mensen in eigen kring. Daar zien wij een taak voor de gemeente, als verbinder van relevante partners in de stad.
En bij 'Kan beter' (hoofdstuk 3 / blz. 9) wordt bijvoorbeeld gesteld dat organisaties beperkte financiële reserves hebben door de bezuinigingen, waardoor durf en slagkracht ontbreekt om nieuwe initiatieven te tonen. Wij adviseren u aan te geven op welke terreinen in de basisvoorzieningen u verantwoordelijkheid neemt of van plan bent te nemen, ook financieel. Dit in relatie tot de inzet van individuele burgers.
7. In onze netwerken signaleerden wij zorgen over de nadruk en prioriteiten in deze nota in relatie tot de rol van de Toegang en maatwerkvoorzieningen (zorg) in het oplossen van zaken. Ons advies: laat niet alles via de Toegang lopen, maar ook via welzijnsvoorzieningen in de basis, onder andere via cliëntondersteuners. In andere gemeenten zoals Groningen en Venlo is gebleken dat alles via een organisatievorm als de Toegang geen bestendige visie blijkt en ook geen duurzaam financieringsmodel. Wij adviseren om met professionele organisaties en partners, actief in de basisvoorzieningen, te onderzoeken welke rol zij kunnen nemen bij het bieden van extra ondersteuning aan burgers die dat nodig hebben. Ook met het oog op de toenemende zorgkosten.

8. Op meerdere plaatsen in de nota komen we het item 'preventie' tegen. Preventie is zeker geen tovermiddel. Als preventie niet effectief is, kunnen problemen alsnog uit de hand lopen. Als er dan een crisis ontstaat, is de gemeente per saldo duurder uit. Nog afgezien van het leed voor betrokkenen, dat bij eerder ingrijpen mogelijk voorkomen had kunnen worden. Wij adviseren om de effectiviteit van preventiebeleid regelmatig te monitoren en zo nodig verbeteren.

In de bijlage bij ons advies gaan we dieper in op de respectievelijke hoofdstukken uit de voorstellen.

Uiteraard zijn wij altijd tot nadere toelichting en gesprek bereid.

Met vriendelijke groet,

Harry ter Braak
Voorzitter Adviesraad Sociaal Domein Delft

Bijlage: Kanttekeningen per hoofdstuk

Bijlage: Kanttekeningen per hoofdstuk

Onderstaand geven wij per hoofdstuk een aantal kanttekeningen, aandachts- en zorgpunten mee.

Bij hoofdstuk 1 - Inleiding

In de opsomming 'De basis in de stad bestaat uit...', missen we het onderwerp "werk".

In de leeswijzer wordt gezegd dat de ambities van de gemeente ook die van de inwoners in de stad zijn. Is dat wel zo? Wij wagen het te betwijfelen.

Delftse opa

'Oh, u zegt dat ik dit allemaal zelf moet doen?'

'Oh, dat is vrijwillig, zegt u?'

'U zegt dat ik dat wel fijn vind ...'

Ons advies: Luister naar de burgers!

Bij hoofdstuk 3 – Hoe staat Delft ervoor als aantrekkelijke en sociale stad

Een kanttekening bij de uitspraak onder het kopje *Sterk*: 'Alle voorzieningen zijn aanwezig in Delft of in de nabije omgeving'. Ouderen en mindervaliden in bijvoorbeeld de wijk Delftzicht denken daar anders over. Zij ontberen vervoer, huisarts, levensmiddelenwinkel in hun eigen woonwijk. Een klein voorbeeld van het gat tussen algemene conclusies en de praktijk van de burgers, en tussen de SWOT en de daarop volgende versterkingsagenda. Wij adviseren om per wijk aan te geven welke voorzieningen ontbreken en duidelijk te maken welke acties u daarop onderneemt.

Als 'Sterkte' kan wat ons betreft aangevuld worden: 'Netwerkvorming en samenwerking tussen lokale partners in werk, banenafspraken, maatschappelijk verantwoord ondernemen en Social Return On Investment (SROI).'

'Veranderende relatie tussen burger en overheid' wordt als *Kans* benoemd. Wij plaatsen de kanttekening, dat deze verandering van bovenaf is opgelegd. De veranderende relatie is nog lang niet bij alle burgers ingedaald. Een deel van de burgers kan goed uit de voeten met de nieuwe relatie en is zelfs blij met de toegenomen ruimte, neemt graag zelf initiatief. Maar er zijn ook mensen, die het nieuwe beleid óf niet kennen, en/ of als zij er mee te maken krijgen, ervaren dat zij in een gat vallen. Ze voelen zich verloren en zijn niet goed – nog niet of wellicht nooit – in staat hier adequaat mee om te gaan.

Wij adviseren bij de *'versterkingsagenda 2018 – 2020 algemeen'* op te nemen: Onderzoeken hoe en waar aan de inkomensongelijkheid in de Delftse samenleving tegenwicht gegeven kan worden. Waarbij de kwetsbare middeninkomens en ouderen niet vergeten worden en er aandacht is voor (oudere) migranten.

Bij hoofdstuk 4 – Thema Vitaal en Veerkracht

Bij *'Kan beter'* adviseren wij op te nemen: mogelijkheden voor (beschut) werk voor mensen met een beperking.

In E-Health zien ook wij kansen. Kansen met een kanttekening: het vraagt bewoners, die in staat zijn om met E-Health voorzieningen om te gaan. Wij vragen aandacht voor degenen die dat niet kunnen, ook zij dienen in de toekomst bediend te blijven. Niet minder dan 2,5 miljoen Nederlanders zijn laaggeletterd, in Delft ongeveer 8500. Voor laaggeletterden en mensen die analfabeet zijn, of niet leerbaar, is de digitale wereld veelal een brug te ver (conform WRR rapport). Wij adviseren de gemeente om relevante informatie ook via traditionele communicatiekanalen aan te bieden c.q. bereikbaar te houden.

'... eenzaam zijn...' staat op blz. 14 van de nota. Wordt hier niet *'... eenzaam voelen ...'* bedoeld? Er zijn individuen die zich senang voelen bij een eenzaam en afgezonderd leven als stadskluizenaar.

We adviseren verder niet alleen op ouderen te focussen: het blijkt dat juist ook veel jongeren zich eenzaam voelen.

We juichen de samenwerking van Pieter van Foreest en het Reinier de Graafgasthuis rond tijdelijke verpleegzorg toe. Maar primair blijft: voldoende formele zorg. Informele zorg kan daarbij ondersteunen. Ouderen zijn na een opname meestal achteruitgegaan en moeten mogelijk leren leven met nieuwe beperkingen. Wij constateren dat er lang niet altijd een brug is tussen zwaardere en lichtere zorg.

Dit alles vraagt inzet op begeleiding, aanpassing van woningen en zorg, ook na tijdelijke verpleegzorg. Naast het inzetten op zorgopleidingen, om de groeiende zorgvraag te kunnen blijven bedienen.

Samenwerking in de zorg

"Als het mijn behandelaar al niet lukt een goede afstemming te hebben met mijn persoonlijk begeleider...," zegt een cliënt cynisch.

Ons advies: zorg voor goed functionerende ketenzorg!

Bij hoofdstuk 5 – Thema Aantrekkelijke wijken en buurten

Wat ons betreft mag bij 'Kan beter' aangevuld: de betekenis van activering en werk van mensen 'met een beperking' voor de wijken. Door in de wijken in te zetten op activering van en werk voor mensen met een beperking of afstand tot de arbeidsmarkt.

Wij ondersteunen de ambitie op blz. 16 'Gezondere en leefbare en sociale wijken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en zich ontplooien, waar bewoners betrokken zijn bij woon- en leefomgeving'. Mede door woonsoorten en/of wijkinrichting en gegroeide wijkculturen is er nog een lange weg te gaan van realiteit naar ambitie. Het woningaanbod, de wijkinrichting (o.a. aanwezige voorzieningen) en de levensbehoeften van de bewoners in met name probleemwijken zijn factoren die veel aandacht vragen bij het realiseren van bovengenoemde ambities.

Welke groepen trek je met welke voorzieningen aan? Groen in een wijk, vuilprikkers, voldoende verlichting bij donkere paden, kunst- of tuinprojecten, zoals op sommige plekken al gerealiseerd. De cultuur van een wijk is niet statisch. Gemeente en bewoners kunnen er samen – ieder in eigen rol en mogelijkheden – veel in doen. Laagdrempelige activiteiten in de buurt organiseren, die voor iedereen toegankelijk en vooral ook bekend zijn.

De ASD is enthousiast over 'Huizen van de wijk'¹ (Rotterdam, Amsterdam, Deventer) en adviseert een vergelijkbaar laagdrempelig concept voor Delft.

Verkamering en Airbnb, maar ook het feit dat verwarde personen langer thuis/op zichzelf blijven wonen leiden tot problemen waar we graag beleid en actie op geformuleerd zien.

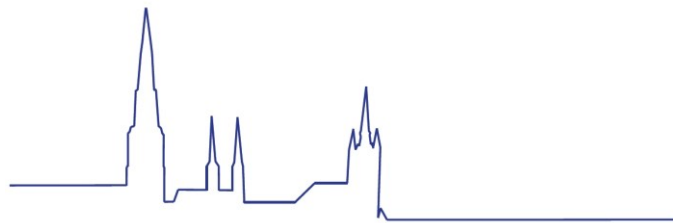
Bij hoofdstuk 6 – Thema Groei en talent

Vindplaatsen voor complexe problematiek bij kinderen zijn de scholen. Dat betekent dat scholen zeer belangrijke partners zijn voor de gemeente bij het thema Groei en talent. We schreven al dat onderwijs in deze nota onderbelicht blijft. Als adviesraad gaan we hier de komende tijd extra aandacht aan geven. Wij verwachten dat u dat ook doet en zien uit naar de onderwijsnota met uw beleidsplannen.

De tweedeling in de stad begint vaak al bij onderwijs en dat gaat een heel leven mee. Goed dat dit via de nota herkend wordt. We zien in dat licht uit naar bijvoorbeeld verdere en bredere inzet van de Communityschool.

Ook willen we onze zorgen delen over de eisen die aan het onderwijs gesteld worden: er wordt veel bij het onderwijs neergelegd, we zien dat daar een (te) grote druk ligt.

¹ www.rotterdam.nl/wonen-leven/huizen-van-de-wijk

ASD Delft | Adviesraad Sociaal Domein

Wij adviseren u of om het onderwijs in de middelensfeer extra te ondersteunen. Dat vraagt om extra financiële ondersteuning of om het delegeren van taken naar andere partners/organisaties.

Verbreding van impulsen in aandachtswijken via cultuur en sport juichen we toe.

Bij hoofdstuk 7 – Thema Meedoen

Investeren in de kenniseconomie betekent niet één op één werk voor laag of niet-geschoolden. Veel kennisbedrijven blijven achter in het aanstellen van mensen via de Banenafpraak; de TU Delft is hier een goede uitzondering op. Hier ligt nog een uitdaging voor de gemeente en haar partners. Mede als 'tegengas' voor een verdergaande tweedeling.

Dat het aantal chronisch zieken groeit, is vooralsnog onontkoombaar, ook gezien de stijgende gemiddelde levensduur. Menige patiëntenvereniging verliest een groot deel van zijn functie. Patiënten ontmoeten elkaar niet altijd meer via verenigingen maar ook via sociale media en internet, waar ze ook steeds meer informatie op vinden.

Steeds meer mensen zoeken hun weg en informatie steeds meer via internet. Ook zijn patiëntenverenigingen door de jaren heen soms gezelligheidsverenigingen geworden. In plaats van of naast het versterken van lokale verenigingen, adviseren wij het breder aanbieden van de cursus van Delft voor Elkaar, over hoe je als chronisch zieke en als partner van, omgaat met de ziekte. Wij horen daar positieve verhalen over.

We vragen aandacht voor de armoedeval. Als mensen met een bijstandsuitkering aan de slag gaan met een loon, dat net iets meer is dan de uitkering die ze daarvoor kregen, gaan zij nogal eens in inkomen achteruit door het wegvallen van toeslagen en voorzieningen als Delftpas en aanvullende verzekeringsmogelijkheid. Een oplossing is het laten doorlopen van toeslagen en voorzieningen zolang het inkomen onder 130% van de laatst ontvangen uitkering blijft.

De nota spreekt over 'maatschappelijk verantwoord verenigen'. Wij vinden het zorgelijk dat de gemeente ervan uitgaat dat sportverenigingen steeds meer maatschappelijke taken op zich nemen. Dat wringt met de vrijheid van verenigen. Als verenigingen maatschappelijke taken op zich nemen juichen we dat uiteraard toe. Wij vragen u duidelijk aan te geven, welke rol de gemeente voor zichzelf ziet in de ondersteuning hiervan. Temeer waar we waarnemen dat vele verenigingen een moeilijk bestaan hebben doordat de vrijwilligers ook hun grenzen kennen.

Bij de Versterkingsagenda vinden wij het alarmerend dat de gemeente van de dagbesteding een basisvoorziening wil maken, zonder verwijzing of indicatie. Dit miskent de verschillende groepen die hier gebruik van maken en die ieder voor zich heel verschillende expertise qua begeleiding eisen. Kortom: wat betekent dat voor de huidige organisaties, doelgroepen en

financiën? We zien graag een verdere onderbouwing.

We adviseren u aan te geven wat een uitbreiding van het aanbod van cliënten voor de dagbesteding betekent voor de huidige organisaties, doelgroepen en financiën.

De Versterkingsagenda zegt niets over meer mensen aan het werk helpen, het creëren van banen in Delft. We vragen de gemeentelijke organisatie zelf ook serieus werk te maken van de Banenafpraak. Dit naast SROI (Social Return on Investment), dat de gemeente al actief inzet, als middel om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan werk te helpen.

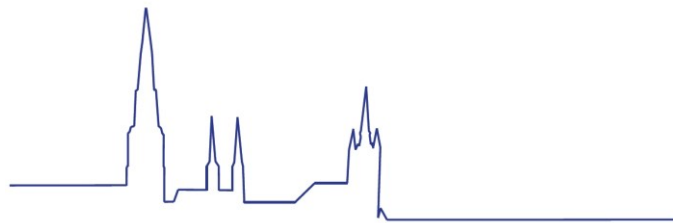
Eenzijds horen wij van organisaties in ons netwerk dat in probleemgevallen de gemeentelijke instellingen bereid zijn om onorthodoxe oplossingen en maatwerk te leveren, opdat mensen niet meer in de problemen raken. Anderzijds ziet men nog vaak een wat rigide toepassing van protocollen, waardoor mensen de dupe worden van algemene regels die in specifieke situaties minder opportuun lijken. Per ambtenaar kan de werkwijze overigens verschillen, dat riekt naar willekeur en dat lijkt ons niet de bedoeling. Wij adviseren u er op toe te zien dat aan elke burger maatwerk aangeboden wordt. Wij adviseren nog meer rekening te houden met de inhoud van het WRR rapport, waar het de grenzen aan zelfredzaamheid van mensen betreft. Realistische verwachtingen van de eigen regie, dat is gemakkelijk gezegd. Maar bij psychiatrische patiënten bijvoorbeeld kan de eigen regie sterk wisselen. Hoe schatten professionals en patiënten zelf dat nou goed is? Daar is veel kennis en ervaring voor nodig, en vooral flexibiliteit (conform WRR-rapport).

Bij hoofdstuk 8 – Thema Vrijwillige inzet

De gemeente probeert een realistische verwachting te hebben van de zelfredzaamheid en inzet van burgers, ook ten aanzien van vrijwilligerswerk. Wat ons betreft zijn die verwachtingen (nog) te hoog gespannen. Waar het bijvoorbeeld de zorg betreft, zijn vrijwilligers aanvullend, zij vervangen niet de professionals, maar zijn complementair: deze grens dient bewaakt te blijven. Dat duurzame vrijwilligers – de dragers van een vereniging – schaarser worden, dat onderschrijven wij.

Er wordt naar ons idee veel en soms te veel bij de burger neergelegd. Niet iedereen kan dit dragen of waarmaken. Vrijwillig blijkt in de praktijk ook lang niet altijd 100% vrijwillig, zoals bij scholen en sportverenigingen en ook mantelzorg is meestal geen keuze. Combinaties van taken doen menig mens de das om: én een baan én intensievere begeleiding van kinderen én mee 'moeten' draaien in de clubs van kinderen én mantelzorg.

Laat vrijwilligerswerk vooral iets zijn wat – in ieder geval gemiddeld – lol en energie oplevert. Wij adviseren de gemeente om vrijwilligers inclusief ervaringsdeskundigen te ondersteunen en faciliteren, bijvoorbeeld door hun deskundigheid (mee) te versterken. Overigens: volgens de Staat van Delft 2016 zou 45% van de Delftenaren actief zijn in de buurt/wijk. Maar de mate waarop de 45% actief is in de wijk varieert van minimaal tot grote inzet leerde navraag. Als iemand een keer een klacht indient, telt hij of zij al mee in het

ASD Delft | Adviesraad Sociaal Domein

percentage. Dat geeft een vertekend beeld. Wij adviseren u om de vrijwillige inzet van burgers realistisch te kwantificeren. Dat voorkomt onrealistische verwachtingen.

Onze laatste opmerking gaat over jeugdige mantelzorgers. Niet alleen de zwaarte is bepalend, maar meer nog de rolomkering in dergelijke situaties: het kind vindt geen steun bij de ouder, maar de ouder zoekt steun bij het kind. Deze rolomkering maakt dat betrokkenen later in hun leven vaak kampen met psychische klachten. Wij onderschrijven uw voornemen om extra aandacht aan deze doelgroep te besteden.